

विद्यापीठ अनुदान आयोग
आणि

शिक्षण महर्षी ज्ञानदेव मोहेकर महाविद्यालय, कळंब

यांच्या संयुक्त विद्यमाने आयोजित,

दोन दिवसीय राष्ट्रीय चर्चासत्र

२७ व २८ जानेवारी २०१७

भाषा, समाज आणि समकालीन मराठी साहित्य

स्मरणिका

मार्गदर्शक

प्राचार्य डॉ. अशोकराव मोहेकर

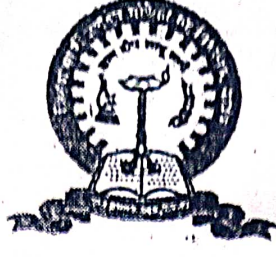
संपादक

डॉ. दादाराव गुंडरे

सहसंपादक

प्रा. दीपक सूर्यवंशी

डॉ. कैदार काळवणे

ज्ञान प्रसारक मंडळ, येरमाळा संचलित,

शिक्षण महर्षी ज्ञानदेव मोहेकर महाविद्यालय
कलंब, जि. उस्मानाबाद

भाषा, समाज आणि समकालीन मराठी साहित्य

दोन दिवसीय राष्ट्रीय चर्चासत्र

२७ व २८ जानेवारी २०१७

भाषा, समाज आणि समकालीन मराठी साहित्य

प्रथम आवृत्ती : जानेवारी २०१७

प्रकाशक :

आदित्य प्रकाशन,

लातूर

मार्गदर्शक :

प्राचार्य डॉ. अशोकराव मोहेकर

संपादक :

प्रा. डॉ. दादाराव गुंडरे

सहसंपादक :

प्रा. दीपक सूर्यवंशी

डॉ. केदार काळवणे

अक्षरजुळणी :

श्री गणेश सातपुते

कळंब (मो. ९७६६८५३२३७)

किंमत :

२००/-

ISBN : ९७८-९३-८३१०९-२६-५

या स्मरणिकेत प्रकाशित झालेले लेख संबंधीत लेखकांचे असून त्यासाठी संपादक सहसंपादक व प्रकाशक सहमत असतीलच असे नाही.

२४. मराठी कवितेच्या परंपरेत समकालीन कविता
प्रा. महारुद्र जगताप १५३
२५. समकालीन काव्य : ग्रामगीतेची उपयुक्तता १६३
प्रा. डॉ. राजकुमार यल्लावाड व प्रा. डॉ. तुळशीराम उकिरडे
२६. दलित काव्यातील स्त्री मनाची वेदना १७६
प्रा. डॉ. हनुमंत तुकाराम माने

स्त्रीवादी व आदिवासी साहित्याचे आविष्करण

२७. अनुराधा पाटलांची समकालीन मराठी कविता १८३
प्रा. शिवाजी सिरसाठ
२८. स्त्री मनाची अनेकविध रूपे आविष्कृत करणारी डॉ. वृषाली १८९
किन्हाळकरांची कविता
डॉ. चत्रभुज नारायण सोळंके
२९. समकालीन आंबेडकरी कवयित्रींच्या कवितेतील स्त्रीजाणिवा १९३
प्रा. डॉ. लहू दिगंबर वाघमारे
३०. स्त्रीकोष : समकालीन स्त्री जाणीवेचा अविष्कार २०२
प्रा. सौ. अर्चना कुलकर्णी / बावीकर
३१. रावजी राठोड यांच्या साहित्यातील गोर समाज आणि भाषा २०८
डॉ. गजानन पांडूरंग जाधव
३२. कोळवाडा : महादेव कोळी समाज जीवनाचा आरसा २१३
डॉ. खोडेवाड डी. पी.
३३. समकालीन आदिवासी साहित्य २१८
प्रा. डॉ. लक्ष्मण गिते
३४. जावे तिच्या वंशा - प्रिया तेंडूलकर २२२
प्रा. डॉ. सदाशिव हरिभाऊ सरकटे

मराठी कवितेच्या परंपरेत समकालीन कविता

प्रा. महारुद्र जगताप
मराठी विभाग,
बलभीम महाविद्यालय, बीड

प्रास्ताविक :

मराठी साहित्यात कवितेला मौखिक, लिखित स्वरुपाची प्रदीर्घ आणि समृद्ध परंपरा आहे. लिखित स्वरुपाच्या परंपरेत प्राचीन कविता, अर्वाचीन कविता आणि समकालीन कविता या परंपरा मानता येतात. प्राचीन अर्वाचीन व समकालीन हे तीन शब्द विशिष्ट काळाचा निर्देश करतात. या काळाच्या निर्देशानुसार प्राचीन, कवितेत तेराव्या शतकातील कवितेपासून एकोणविसाव्या शतकाच्या पूर्वार्धा पर्यंतच्या कवितेचा विचार करता येतो. ही कविता संत, पंत, तंत या तीन प्रवाहातुन निर्माण झाली. संत कवितेत ज्ञानदेव, नामदेव, एकनाथ, तुकाराम, रामदास या संत कवींची व त्यांच्या संस्कारातुन इतर संतानी रचलेल्या रचनेची दखल घेतली जाते. संत कवींनी आपल्या कवितेतून सखोल, सशक्त आणि समृद्ध असा विचार मांडला त्यासाठी भक्ती-उपासना-मानवकल्याण या सुत्राचा स्वीकार केला वर्णाश्रमधर्म, जातिरचना यामध्ये क्रांतीकारक परिवर्तन होऊ शकत नाही याची जाणीव ठेवून संतानी धर्मविचाराला मानवतावादाचे अधिष्ठान देऊन समाजाची मानसिकता बदलण्याचा प्रयत्न केला त्यासाठी अभंग, श्लोक, आरती, भुपाळी व भारुड या काव्यप्रकारांचा अवलंब केला.

'पंत' कविता म्हणून ओळखल्या जाणाऱ्या पंडिती कवितेत मुक्तेखरापासून मोरोपंता पर्यंतच्या कवितेचा विचार केला जातो. सतराव्या शतकात प्रतिष्ठित झालेल्या पंडिती कवितेच्या परंपरेची मुळे महानुभाव कवींच्या